

**Висше училище
по сигурност
и икономика**

**ГОДИШНИК
ТОМ XVIII, 2021 Г.**

Политика

Сигурност

Икономика

Финанси

Право

Управление

**Пловдив
2021**

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО СИГУРНОСТ И ИКОНОМИКА

ГОДИШНИК

ТОМ XVIII, 2021 Г.

Пловдив, 2022 г.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

проф. д.п.н. Георги Манолов – *отговорен редактор*

акад. Димитър Димитров

проф. д.с.н. Димитър Костов

проф. д-р Томо Борисов

проф. д-р Михаил Михайлов

проф. д-р Атанас Лъондев

проф. д-р Валентина Алексиева

проф. д-р Валентин Василев

доц. д-р Йордан Бакалов

доц. д-р Людмила Дикова

доц. д-р Снежана Димитрова

доц. д-р Васил Георгиев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

проф. д.п.н. Георги Манолов

акад. Димитър Димитров

проф. д.с.н. Димитър Костов

проф. д.и.н. Димитър Саздов

проф. д-р Нели Бенчева

проф. д-р Томо Борисов

проф. д-р Атанас Лъондев

проф. д-р Михаил Михайлов

проф. д-р Валентина Алексиева

проф. д-р Валентин Василев

доц. д-р Йордан Бакалов

доц. д-р Кремена Никовска

доц. д-р Васил Георгиев

доц. д-р Петър Ненков

проф. Даниел Кергоат – CNRC Национален център за социологически изследвания – Франция

проф. д-р Йохан Бразда – Институт по бизнес администрация, Виенски университет, Австрия

проф. д-р Любиша Митрович – Нишки университет, Сърбия

проф. Никос Гусгунис – Атински университет, Гърция

проф. д.и.н. Динара Орлова – Финансов университет при правителството на Руската федерация, Русия

доц. д-р Александра Йованович – Колеж по бизнес икономика и предприемачество – Белград, Сърбия

Предложените материали изразяват личната позиция на авторите и не ангажират с нея Редколегията и Редакционния съвет на Годишника.

© Годишник, том XVIII, 2021

© Издава: Висше училище по сигурност и икономика, 2022

© Печат и подвързия: Издателски комплекс ВУСИ, 2022

ISSN 2367-8798

СЪДЪРЖАНИЕ**ПОЛИТИКА***Доц. д-р Васил Георгиев*

Корупционният порядък 5**СИГУРНОСТ***Проф. д-р Михаил Михайлов*

**Значение на образованието
за устойчивото развитие на националната сигурност** 17*Доц. д-р Йордан Бакалов*

**Ядреният арсенал на Русия – опора на националния
суверенитет или заплахата за мира** 22*Д-р Бойко Петев*

**Офшорните зони –
заплахата за сигурността в глобалния свят** 39*Д-р Станимир Кожухаров*

**Противодействие на детската агресия в училищата
от „Териториална полиция“** 49**ИКОНОМИКА***Доц. Веселин Лулански*

**Капани на икономическото мислене
в контекста на обучението по стопански науки** 65*Д-р Бойко Петев*

**Европейските структурни и инвестиционни фондове –
гарант за икономическата сигурност на държавите –
членки на Европейския съюз** 78**ФИНАНСИ***Проф. д-р Атанас Лъондев*

Дигитална трансформация на митниците (е-митници) 90

СЪДЪРЖАНИЕ

Проф. д-р Иванка Костова

Конкуренция, управляваща конфликта обмислено 111

Гл. ас. д-р Марин Братков

**Ролята на фирмените разходи
и печалбата в процеса на ценообразуване** 125

ПРАВО

Доц. д-р Александра Йованович

**COVID-19 и значението на киберсъда
в наказателното производство** 131

УПРАВЛЕНИЕ

Проф. д-р Томо Борисов, проф. д-р Валентин Василев

**Кризисни ситуации в съвременен
организационен контекст и приложение
на екипен подход в управлението им** 143

Гл. ас. Йосиф Йосифов

**Стратегии за оптимално възприемане
на протиепидемичните мерки срещу COVID-19** 154

Иван Гълъбов

**Тридесет години независимост и самостоятелно
развитие на Азербайджан – геополитическо
позициониране и място на енергийната карта** 161

CONTENTS 173

**УКАЗАНИЯ за представяне на статиите
за „Годишника на ВУСИ“** 175

CONTENTS**POLITICS***Assoc. Prof. Vasil Georgiev, PhD*

The order of corruption	5
--------------------------------	---

SECURITY*Prof. Mihail Mihaylov, PhD*

Importance of education for the sustainable development of national security	17
---	----

Assoc. Prof. Yordan Bakalov, PhD

Russia's nuclear arsenal – a pillar of national sovereignty or a threat to peace	22
---	----

Boyko Petev, PhD

Financial intelligence as a guarantor of entry into the euro area	39
--	----

Stanimir Kozhuharov, PhD

Countering child aggression in schools by the Territorial Police	49
---	----

ECONOMICS*Assoc. Prof. Vesselin Loulanski*

Pitfalls of economic thinking in the context of teaching economics	65
---	----

Boyko Petev, PhD

European Structural and Investment Funds – a guarantor of the economic security of the Member States of the European Union	78
---	----

FINANCE*Prof. Atanas Lyondev, PhD*

Digital customs transformation (e-customs)	90
---	----

CONTENTS

Prof. Ivanka Kostova, PhD

Competition, managing the conflict thoughtfully 111

Chief Assist. Marin Bratkov, PhD

The role of company costs and profit in the pricing process 125

LAW

Assoc. Prof. Aleksandra Jovanović, PhD

**COVID-19 and the importance of cyber court
in criminal proceedings** 131

MANAGEMENT

Prof. Tomo Borisov, PhD, Prof. Valentin Vasilev, PhD

**Crisis situations in a modern organizational context
and application of a team approach
in their management** 143

Chief Ass. Yosif Yosifov

**Strategies for optimum adoption
of response measures combating COVID-19** 154

Ivan Galabov

**Thirty years of independence and independent
development of Azerbaijan – geopolitical positioning
and place on the energy map** 161

**INSTRUCTIONS for submission of articles
for „Yearbook of HSSE“** 177

УКАЗАНИЯ за представяне на статиите за „Годишника на ВУСИ“

Раздел I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Годишникът на ВУСИ се издава в няколко отделно оформени научни направления: Политика, Икономика, Управление, Финанси, Туризъм, Право и Сигурност. Годишникът се издава като единно книжно тяло, а също така и в онлайн версия, поместена на сайта на ВУСИ – www.vusi.bg.
2. Статиите трябва да имат оригинален научен принос. Обзорни статии се печатат с изричното съгласие на Редколегията.
3. Статиите се представят на един от работните езици на Годишника: български, руски, английски, немски, френски. Резюмето и ключовите думи към статията са съответно на английски език (ако статията е на български език) и на български език (ако статията е на чужд език). След основното заглавие и автора/ите по същия съответен начин се дават преведени заглавието и автора/ите.
4. Обемът на всяка статия е до 6 стр. А4, с шрифт Arial, 10,5 pt, разстояние Single, двустранно подравнено, отстъп на първия ред 1 см.
5. Авторите носят пълна отговорност за научната оригиналност и достоверност на резултатите, за стилового и езиковото оформление на статиите и резюметата.
6. Всеки автор може да участва в Годишника с една статия самостоятелно и/или с една в съавторство, но с не повече от общо две статии.
7. Статиите се предават в редакционната колегия от 1 юни до 10 октомври.
8. Всяка статия се представя в два печатни екземпляра и в електронна версия (в MSWord format), която се изпраща на служебната електронна поща на членовете на Редколегията – info@vusi.bg.

Раздел II. ПРАВИЛА ЗА РЕЦЕНЗИРАНЕ

1. Статиите ще бъдат рецензирани анонимно от двама рецензенти.
2. Рецензентите трябва да са хабилизирани преподаватели или да имат научна степен „доктор“ в съответната област. Един преподавател не може да бъде рецензент на повече от две статии.
3. Рецензентите се определят на заседание на съответното звено (катедра, департамент и т.н.), където е на щат първият автор.
4. Срокът за рецензиране е до три седмици от датата на възлагане.
5. При положителна рецензия редакционната колегия връща статиите на авторите за нанасяне на необходимите корекции.
6. Преработените ръкопис и електронната му версия, придружени с декларация за отразените забележки на рецензента, се представят в редакционната колегия най-късно до 10 ноември. Статии, предадени след този срок, остават за следващата година.

Раздел III. ТЕХНИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

1. Статиите трябва да са написани на MSWord 2003 (или на по-висока версия на програмата), като на диск статиите са записани във файлов формат doc. Файлът не се архивира.
2. За форматирането на статиите менютата на Word 2003 се настройват по следния начин:

Page setup:	Margins: Top – 2 cm; Bottom – 2 cm; Left – 2; Right – 2 cm
	Gutter – 0; Header – 1 cm; Footer – 1 cm
	Paper Size: A4 (21 x 29.7 cm)
Format:	Font: Arial; Font style – Regular; Size – 10,5
	Paragraph: First line – 1 cm; Line Spacing – Single; Alignment – Justified; Indentation: Left – 0, Right – 0; Spacing: Before – 0; After – 0

3. Страниците не се номерират.

4. Първата страница на статията се оформя по следния начин:

1) Най-горе на български и на английски език с главни букви се изписва ГОДИШНИК НА ВУСИ и научното направление.

2) След един празен интервал с редовни букви се изписва наименованието на статията на български език (ако статията е на български език) или на съответния чужд език (ако статията е на чужд език) и се центрира.

3) След празен интервал с малки букви се изписват имената на авторите – пълното собствено и фамилното име на автора/ авторите (в случай че са повече от трима, се допуска инициално съкращение на собствените имена), научни звания и степени на български език (ако статията е на български език) или на съответния чужд език (ако статията е на чужд език).

4) След един празен интервал по същия начин се изписват на английски език заглавието на статията и имената на авторите (ако статията е на български език) или на български език (ако статията е на чужд език).

5) След един празен интервал с малки букви се изписва **Abstract**: и на английски език с *Italic* се помества резюмето на статията. На нов ред също с малки букви се изписва **Keywords**: и на английски език също с *Italic* се пишат ключовите думи (Всичко това 9 pt) (ако статията е на български език); или се дават **Резюме**: и **Ключови думи**: (9 pt) (ако статията е на чужд език).

6) След един празен интервал следва текстът на изложението.

7) За основния текст на доклада се използва автоматично пренасяне: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.

8) Забележките под линия са: двустранно подравнени, шрифт Arial, 8,5 pt, разстояние Single, разстояние отгоре, отдолу, отляво и отясно – 0 см, отстъп на първия ред на абзаца – 0 см.

9) След един празен интервал от основния текст следва **Литература**, 9 pt, като при оформянето се спазват азбучният ред по фамилия на автора и стандартът за библиографско описание.

5. Заглавията на отделните части/точки на статията се печатат с малки букви, **Bold** и се центрират. Преди и след заглавията на разделите се оставя празен интервал.

6. Таблицы, фигури и източници

1) Таблиците, графиките и фигурите са черно-бели, враждат се софтуерно в текста, номерацията им е с арабски цифри.

2) Думата **Таблица** се изписва изцяло, с малки букви, **Bold**, *Italic*. Заглавието на таблицата се изписва на същия ред, с малки букви, само **Bold**, без отстъп, двустранно подравнено, преди таблицата. Текстът и имената на величините в анетките започват с главна буква, а в края им не се поставя точка.

3) Допустимата максимална ширина на фигурите и графиките е 12 см (пропорционално). Съкращението **Фиг.** се изписва с малки букви, **Bold**, а заглавието на фигурата се изписва на същия ред, с малки букви, но **Bold**, *Italic*, без отстъп, двустранно подравнено, преди фигурата.

4) Източниците на таблици, графики и фигури се посочват под тях: **Източник**: и следва текстът, 9 pt, *Italic*.

7. Математическите формули и уравнения се номерират в десния край на печатното поле с арабски цифри във вида (1), (2) и т.н.

8. Литературните позовавания се посочват в текста според подреждането им по азбучен ред накрая на статията, като номерата им се поставят в квадратни скоби, например: [1], [3 – 7] и т.н.

9. В края на статията се изписват имената на авторите и се посочват неговият/техният адрес, тел., e-mail. Упоменава се и кой е водещият автор.

INSTRUCTIONS

for submission of articles

for Yearbook of Higher School of Security and Economics

Section I. GENERAL PROVISIONS

1. The Yearbook of Higher School of Security and Economics is issued in separately formed scientific areas: Politics, Economics, Management, Finance, Tourism, Law and Security. The yearbook is published as a single book, but also in an online version published on the website of the Higher School of Security and Economics – www.vusi.bg.
2. Articles shall have an original scientific contribution. Review articles are printed with the express consent of the Editorial Board.
3. Articles are presented in one of the working languages of the Yearbook: Bulgarian, Russian, English, German, French. Resume and keywords to the article are respectively in English (if the article is in Bulgarian) and in Bulgarian (if the article is in a foreign language). After the main title and author/s in the same respective manner the translated title and the author/s are given.
4. The volume of each article is up to 6 p. A4, font Arial, 10,5 pt, Single spaced, aligned on both sides, first line intent 1 cm.
5. Authors are fully responsible for the scientific originality and authenticity of the results, of the stylistic and linguistic layout of articles and resumes.
6. Each author can participate in the Yearbook with one article individually and/or with one co-author, but with no more than two articles.
7. The articles are transmitted to the Editorial Board from June 1 to October 10.
8. Each article is presented in two printed copies and in an electronic version (in MSWord format), which is sent to the official e-mail of the Editorial Board's members – info@vusi.bg.

Section II. REVIEWING RULES

1. Articles will be reviewed anonymously by two reviewers.
2. The reviewers must be habilitated teachers or have a degree 'doctor' in the field. One teacher cannot be a reviewer for more than two articles.
3. The reviewers are appointed at a meeting of the relevant unit (department, etc.), where the first author works. Each submitted article is accompanied by a protocol for selecting the reviewer.
4. The term for review is three weeks from the date of award.
5. If there is a positive review, the Editorial Board returns the articles to the authors to apply the necessary corrections.
6. The revised manuscript and its electronic version, accompanied by a declaration with the reflected by the reviewer notes are presented in the Editorial Board no later than November 10. Articles submitted after this date will remain for next year.

Section III. TECHNICAL GUIDELINES

1. Articles shall be written in MSWord 2003 (or a higher version of the program), as articles are stored in a file format doc on a disc. The file is not archived.
2. For formatting of articles, the Word 2003's menus are configured as follows:

Page setup:	Margins: Top – 2 cm; Bottom – 2 cm; Left – 2; Right – 2 cm
	Gutter – 0; Header – 1 cm; Footer – 1 cm
	Paper Size: A4 (21 x 29.7 cm)
Format:	Font: Arial; Font style – Regular; Size – 10,5
	Paragraph: First line – 1 cm; Line Spacing – Single; Alignment – Justified; Indentation: Left – 0, Right – 0; Spacing: Before – 0; After – 0

INSTRUCTIONS

3. Pages are not numbered.
4. The first page of the article is formed as follows:
 - 1) On top of the page in Bulgarian and English in capital letters are written YEARBOOK OF HIGHER SCHOOL OF SECURITY AND ECONOMICS and scientific direction.
 - 2) After a space in regular letters is written the name of the article in Bulgarian (if the article is in Bulgarian) or the respective foreign language (if the article is in a foreign language) and is centered.
 - 3) After a space in lowercase are written the names of the authors – the full name and surname of the author/authors (if they are more than three, initials acronym of their names is allowed), academic titles and degrees in Bulgarian (if the article is in Bulgarian) or the respective foreign language (if the article is in a foreign language).
 - 4) After a space similarly the article's title and authors' names are written in English (if the article is in Bulgarian) and Bulgarian (if the article is in a foreign language).
 - 5) After a space **Abstract** is written with lowercase: and also with *Italic* the resume is written in English. On a new line also **Keywords** are written with lowercase: and also with *Italic* keywords are written in English (All this 9 pt) (if the article is in Bulgarian); or **Resume** and **Keywords** are given: (9 pt) (if the article is in a foreign language).
 - 6) After a space is the main text.
 - 7) For the main text of the report is used automatically hyphenation: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.
 - 8) Footnote are: aligned on both sides, font Arial, 8,5 pt, space Single, space from the top, bottom, left and right – 0 cm first line indent of a paragraph – 0 cm.
 - 9) After a space of the main text the **Literature is laid**, 9 pt, while its formatting, the alphabetical order is kept by last name of the author and ISBDs.
5. The titles of the separate parts/sections of the article are printed in lowercase, **Bold** and centered. Before and after the titles an empty space is left.
6. Tables, figures and sources.
 - 1) Tables, charts and figures are in black and white, they are inserted into the text with the software and are numbered with Arabic numerals.
 - 2) The word **Table** is written entirely, in lowercase, **Bold**, *Italic*. The title of the table is written on the same line, in small letters, only **Bold**, no indent, aligned on both sides, before the table. The text and the names of the variables in the header begin with a capital letter and at the end a full stop is not used.
 - 3) The maximum permissible width of figures and charts is 12 cm (proportionately). The acronym **Fig.** is written in lowercase, **Bold**, and the title of the figure is written on the same line, in lowercase, but **Bold**, *Italic*, no indent, aligned on both sides, before figure.
 - 4) The sources of tables, charts and figures are indicated below: **Source:** and then the text is laid, 9 pt, *Italic*.
7. Mathematical formulas and equations are numbered on the right edge of the printing area with Arabic numerals in the form (1), (2) etc.
8. Literature references are specified in the text according to their order in alphabetical order at the end of the article, their numbers are placed in square brackets, e.g. [1], [3 – 7], etc.
9. At the end of the article the names of the author/s and his/their address, tel., e-mail is written. The lead author is also mentioned.

Висше училище по сигурност и икономика

**ГОДИШНИК
ТОМ XVIII, 2021 Г.**

Българска
Първо издание

Отговорен редактор: проф. д.п.н. Георги Манолов
Редактор: Олга Емилова
Коректор: Камелия Алексиева
Предпечат: Камелия Алексиева
Издава: Висше училище по сигурност и икономика
Печат и подвързия: Издателски комплекс ВУСИ

Пловдив, бул. Кукленско шосе 13
www.facebook.com/IKVUSI
e-mail: pechatnica@vusi.bg
032/345 610; 0882 392 740

ISSN 2367-8798

Пловдив, 2022